

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 28/2023-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátskou kanceláriou Jarabica, s. r. o., Kutlíkova 17, Bratislava, IČO 47 454 831, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Martin Jarabica, proti postupu Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 51 C 160/2014, postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Co 154/2020 a postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 91/2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. decembra 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 12 ods. 1, 2 a 4, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojich práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom všeobecných súdov označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú zrušiť rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Cdo 91/2021 z 30. septembra 2022 (ďalej len „rozsudok najvyššieho súdu“) a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Tiež požadujú priznať im primerané finančné zadosťučinenie vo výške 20 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sa žalobou doručenou Okresnému súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) proti žalovanému domáhali rozhodnutia, ktorým súd uloží žalovanému povinnosť zabezpečiť plynulú dodávku pitnej vody a odvod splaškov do/z nehnuteľností vo vlastníctve sťažovateľov. Zároveň navrhovali, aby súd zaviazal žalovaného na zaplatenie majetkovej ujmy (škody) a bezdôvodného obohatenia spolu vo výške 58 425,08 eur

s príslušenstvom a na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 100 000 eur. Sťažovatelia súčasne žiadali, aby súd uložil žalovanému povinnosť uverejniť ospravedlnenie v celoštátnom denníku.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 51 C/160/2014-711 z 24. júna 2020 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) žalobu sťažovateľov v celom rozsahu zamietol a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

4. Proti rozsudku prvej inštancie podali sťažovatelia odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 15 Co 154/2020-831 z 27. januára 2021, ktorým rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým žalobu zamietol, potvrdil a vo výroku o trovách konania zmenil tak, že žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania proti spoločnej a nerozdielnej povinnosti sťažovateľov v rozsahu 100%. Výrokom II žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti spoločnej a nerozdielnej povinnosti sťažovateľov v rozsahu 100 %.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali sťažovatelia dovolanie z dôvodov podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktoré bolo rozsudkom najvyššieho súdu zamietnuté a žalovanému bol proti spoločnej a nerozdielnej povinnosti sťažovateľov priznaný nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Sťažovatelia sú toho názoru, že porušovatelia nesprávne posúdili dôkazy, ktoré boli sťažovateľmi v konaní nielen predkladané, ale aj ozrejmene. Zároveň uviedli, že okresný súd použil neprimerane prísnu sudcovskú koncentráciu konania, ktorá mala za následok neprihliadnutie na dôkaz predložený sťažovateľmi v konaní, čím nebol dodržaný princíp hodnotenia dôkazov v ich vzájomnej súvislosti.

7. Zároveň okresný súd ani krajský súd neprihliadli na skutočnosť, že sťažovatelia vystupovali v pozícii žalobcov ako slabšia strana (spotrebitelia), pričom počas konaní na obidvoch inštanciách túto skutočnosť súdy prehliadali a postupovali neprimerane prísrne. Dôsledkom tohto ich konania bol porušený princíp ochrany slabšej strany a rovnosti zbraní.

8. Sťažovatelia tiež poukázali na skutočnosť, že postup súdu, ktorý len prísrne a formalisticky posúdi vec bez naplnenia samotnej podstaty a riadneho preskúmania veci, je popretím materiálneho právneho štátu.

9. V súvislosti s neprihliadnutím na dôkazy predložené sťažovateľmi v konaní prebral celý takýto skutkový stav aj krajský súd, ktorý svojím rozhodnutím potvrdil nezákonný postup okresného súdu, čím aj krajský súd pochybil svojou nezákonnou rozhodovacou činnosťou. Odvolací súd na dôkazy predložené sťažovateľmi neprihliadol, a preto je odôvodnenie rozsudku krajského súdu podľa názoru sťažovateľov nepresvedčivé, nedostatočné a nepreskúmateľné. Keďže najvyšší súd je súdom právnym, a nie skutkovým, tento sa už v dovolacom konaní nemohol zaoberať skutkovým stavom, ktorý nebol riadne prešetrený, ale riešil len právne otázky. Ani najvyšší súd nezabezpečil právo na súdnu ochranu sťažovateľov v konaní, pretože dovolanie sťažovateľov zamietol, čím vytvoril pre sťažovateľov nebezpečnú „konečnú slučku“, keď sa sťažovatelia nemôžu svojich práv domáhať inak ako na ústavnom súde.

10. Sťažovatelia sú v spore so žalovaným vo viacerých konaniach, v ktorých upozorňovali na jeho protiprávne konanie a zneužívanie lokálneho monopolného postavenia a domáhali sa ochrany pred konaním žalovaného (konanie sp. zn. 14 C/121/2011 vedené na Okresnom súde Bratislava III a konanie sp. zn. 58 C/91/2016 vedené na okresnom súde). V uvedených konaniach sťažovatelia márne hľadali ochranu na všeobecných súdoch pred konaním žalovaného, odpoveďou im bolo a je porušovanie ich základných práv a vyrubovanie súdnych poplatkov.

11. Sťažovatelia uviedli, že pri rozhodovaní o trovách konania všeobecné súdy nezobrali do úvahy sťažovateľmi opakovane uvádzané okolnosti osobitného zreteľa. Podľa sťažovateľov konaním žalovaného a všeobecných súdov bolo ich postavenie oslabené natoľko, že došlo k porušeniu ich základných práv. Rozhodnutie o priznaní náhrady trov konania sa nesmie javiť ako neprimeraná tvrdosť proti subjektom konania a nesmie odporovať dobrým mravom. Skutočnosť, že účastník konania, ktorému by inak patrila náhrada trov konania, sám konal v rozpore s dobrými mravmi, je okolnosťou hodnou osobitného zreteľa umožňujúcou všeobecnému súdu postupovať pri rozhodovaní o trovách konania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie označených práv sťažovateľov postupom okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu v dotknutom súdnom konaní, v ktorom sťažovatelia vystupovali v postavení žalobcov, ktorí si proti [REDAKOVANÉ] uplatnili náhradu škody, náhradu nemajetkovej ujmy, uloženie povinnosti zabezpečiť plynulú dodávku pitnej vody a odvod splaškov do/z ich nehnuteľností a uloženie povinnosti uverejniť ospravedlnenie. Ich žaloba bola v celom rozsahu právoplatne zamietnutá. Najvyšší súd na základe dovolania sťažovateľov konštatoval neexistenciu dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP a tiež, že dovolací dôvod uplatnený podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP nebol sťažovateľmi vymedzený zákonom predpísaným spôsobom, a preto ich dovolanie zamietol.

III.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľov rozsudkom okresného súdu a rozsudkom krajského súdu:

13. V prípadoch, ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže (mohol) domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

14. Ústavný súd konštatuje, že proti napadnutému rozsudku okresného súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, ktorý sťažovatelia využili a ich odvolacími námietkami sa zaoberal krajský súd ako súd odvolací. Proti rozsudku krajského súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie, bolo prípustné dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorý sťažovatelia tiež uplatnili, a ich námietkami sa zaoberal najvyšší súd ako súd dovolací.

15. Z uvedeného dôvodu sa vo veci sťažovateľov uplatnil princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti rozsudku okresného súdu a rozsudku krajského súdu v súlade s § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov

v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietol pre nedostatok svojej právomoci.

III.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľov rozsudkom najvyššieho súdu:

16. Podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 39 musí obsahovať aj dátum narodenia navrhovateľa, ak ide o fyzickú osobu, identifikačné číslo navrhovateľa, ak ide o právnickú osobu, bydlisko alebo sídlo navrhovateľa, označenie subjektu, proti ktorému návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy.

17. Podľa § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť musí okrem všeobecných náležitostí návrhu na začatie konania podľa § 43 obsahovať konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd. Podľa § 123 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažovateľ k ústavnej sťažnosti musí pripojiť aj kópiu právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo dôkaz o inom zásahu, ktorým malo dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd.

18. Podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak má návrh na začatie konania uvedený v § 42 ods. 2 písm. f), g), i) až l), n), q), r) a v) odstrániteľné nedostatky, môže ústavný súd vyzvať navrhovateľa, aby v určenej lehote tieto nedostatky odstránil. Ak účastník konania v určenej lehote nedostatky neodstráni, ústavný súd návrh na začatie konania odmietne. Na nedostatky návrhu na začatie konania uvedeného v § 42 ods. 2 písm. a) až e), h), m), o), p) a s) až u) ústavný súd navrhovateľa neupozorňuje.

19. Podľa § 45 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 neustanovuje inak.

20. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom, teda tou časťou ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha, čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na uvedené môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej ústavnej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05, IV. ÚS 355/09, IV. ÚS 287/2011, II. ÚS 660/2016). Platí to predovšetkým v situácii, keď je sťažovateľ zastúpený zvoleným advokátom.

21. Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre už formuloval právny názor (pozri napr. IV. ÚS 359/08, IV. ÚS 255/2021), podľa ktorého má nedostatok odôvodnenia ústavnej sťažnosti (alebo jej časti) významné procesné dôsledky. Je základnou povinnosťou sťažovateľa, aby čo najpresnejšie opísal skutkový stav, z ktorého vyvodzuje svoj procesný nárok na ochranu poskytovanú ústavným súdom. Okrem opísania skutkových okolností musí odôvodnenie sťažnosti obsahovať najmä právne argumenty a právne posúdenie predloženého sporu.

22. Odôvodnenie návrhu je pritom podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde zákonom ustanovenou podmienkou konania pred ústavným súdom. Argumentácia sťažovateľov v odôvodnení ústavnej sťažnosti je veľmi všeobecná a homogénna. Sťažovatelia neformulujú žiadne konkrétne námietky obsahujúce ústavnoprávnu relevanciu ani nerozlišujú medzi

pochybeniami jednotlivých označených porušovateľov. Ich sťažnostné námietky (nevykonanie navrhovaných dôkazov, nedostatočné odôvodnenie rozhodnutí, neprimeraná koncentrácia konania) mali sťažovatelia možnosť uplatniť v dovolacom konaní, keďže predstavujú prípustný dovolací dôvod zmätočnosti konania podľa § 420 písm. f) CSP a je daná predovšetkým právomoc dovolacieho súdu, aby tieto namietané vady riadne posúdil, čo napokon najvyšší súd aj vykonal. Nemožno preto súhlasiť s tvrdením sťažovateľov, že najvyšší súd v ich právnej veci riešil iba právne otázky, čím sa dostali do „slučky“ a jediným orgánom verejnej moci, ktorý je spôsobilý poskytnúť ochranu ich označeným právam, je ústavný súd. Sťažovatelia v konaní pred ústavným súdom nepredložili žiadne argumenty ani dôkazy, od ktorých odvíjajú svoj nesúhlas s rozsudkom najvyššieho súdu, vôbec nekonkretizujú, v čom spočíva pochybenie najvyššieho súdu pri preskúmaní nimi uplatnených dovolacích dôvodov [§ 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP], na základe ktorých bolo ich dovolanie zamietnuté, ich argumentácia má charakter bežnej a veľmi všeobecnej polemiky na úrovni zákona.

23. Rozsah nedostatkov odôvodnenia ústavnej sťažnosti je taký, že ústavný súd nemal priestor na to, aby svojím zásahom (či už vo forme výzvy na doplnenie ústavnej sťažnosti, alebo vlastnou aktivitou) odstránil tieto nedostatky ústavnej sťažnosti. Vzhľadom na to, že nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí sa týkalo najmä esenciálnych obsahových náležitostí ústavnej sťažnosti (nedostatočného odôvodnenia), teda podstaty ústavnej sťažnosti, ústavný súd sťažovateľov nevyzýval na odstránenie nedostatkov ústavnej sťažnosti (m. m. II. ÚS 58/2019, I. ÚS 351/2019). Ústavný súd súčasne konštatuje, že sťažovatelia nepripojili k ústavnej sťažnosti rozhodnutia všeobecných súdov, ktorými k porušeniu ich základných práv a slobôd malo dôjsť (§ 123 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

24. Ústavný súd v tejto súvislosti tiež pripomína, že označené nedostatky zákonom ustanovených náležitostí nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti, úlohou ústavného súdu nemôže byť abstrahovať či hľadať ústavne relevantnú argumentáciu sťažovateľov v ústavnej sťažnosti. Na taký postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

25. Pretože predmetná ústavná sťažnosť v predloženej podobe neobsahuje náležitosti, ktoré na uplatnenie právomoci ústavného súdu ustanovujú ústava a zákon o ústavnom súde, a to najmä relevantné odôvodnenie ako východiskový rámec ústavnej sťažnosti, ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti v súlade s § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde odmietol pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. januára 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu